

מהם, ויש לומר שאכן גזל ניתן ללמוד מהם והתורה כתבה לאו בגזל ללמד בכובש שכר שכיר, אך לכאורה בכובש שכר שכיר כתוב כבר להדיא לא תעשוק שכיר עני ואביון, ויש לומר שהתורה כתבה לעבור עליו בשני לאוין, ואין לומר שהלאו בגזל מלמד על ריבית ואונאה כי זה דבר שלמד מענינו, עמוד ב והתורה כתבה בענין שכיר שכיר, ומה שכתוב לא תגנבו הוא ללמד כדברי הברייתא שאין לגנוב אפילו רק לצער או על מנת לשלם כפל.

רב יימר שאל את רב אשי מדוע התורה כתבה לאו במשקלות, אמר רב אשי שזה מלמד לטומן משקלותיו במלח שזה מכביד את המדה, אך לכאורה זה גזל גמור, ויש לומר שעובר עליו גם משעת עשיה.

שנו בברייתא על הפסוק לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה, מדה זו מדת קרקע שלא ימדוד לאח אחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים שהמדה של החבל משתנה, במשקל שלא יטמון משקלותיו במלח במשורה שלא ירתיח, וזה ק"ו שאם התורה מקפידה במשורה שזה אחד מל' מלוג ק"ו שיש להקפיד על מדת הין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית הלוג.

רבא מבאר שהתורה כתבה יציאת מצרים בריבית וביציאת ובמשקלות שהקב"ה אמר אני הבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לשל אינו בכור אני אפרע ממי שתולה מעותיו בכרי ומלוה לישראל בריבית, וממי שטומן משקלותיו במלח, וממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא.

רבינא הגיע לסורא שעל פרת ור' חנינא מאותה עיר שאל אותו מדוע כתבה התורה יציאת מצרים בענין שרצים, אמר לו רבינא שאמר הקב"ה אני שהבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לשל אינו בכור אני אפרע ממי שמערב קרבי דגים טמאים בשל דגים טהורים ומוכרם לישראל אמר לו ר' חנינא שקשה לו מדוע כתוב המעלה אמר רבינא שאצל ר' ישמעאל למדו מזה שאמר הקב"ה שדי לי אם לא העלתי את ישראל ממצרים אלא כדי שלא יטמאו בשרצים, שאל ר' חנינא וכי שחרם מרובה מריבית יציאת ומשקלות, אמר רבינא שאף ששחרם לא מרובה יותר אך הם מאוסים יותר לאכלם.

המשנה מפרשת תרבת במרבה בפירות ולכאורה בכל מה שמפורש קודם גם יש תרבת ור' אבהו מפרש שקודם זה תרבת מהתורה ומעכשיו זה מדרבנן וכן מבאר רבא, ועוד אומר רבא שעד כאן יכין רשע וצדיק ילבש שבניו לא מחזירים ולכאורה גם בדרבנן לא מחזירים ויש לפרש שאפילו בשל תורה לא מחזירים, עד כאן זה ריבית קצוצה ומכאן ואילך זה אבק ריבית.

ר"א אומר שריבית קצוצה יוצאה בדיינים ואם אינה קצוצה אינה יוצאת בדיינים, ור' יוחנן סובר שגם ריבית קצוצה לא יוצאת בדיינים ומבאר ר' יצחק בטעמו של ר' יוחנן שכתוב בפסוק בנשך נתן ותרבת לקח וחי לא יחיה את כל התועבות האלה עשה, וזה ניתן למיתה ולא להשבון, ורב אדא בר אהבה למד מהפסוק אל תקח מאתו נשך ותרבת ויראת מאלוקיך שזה ניתן למורא ולא להשבון, ורבא למד מהפסוק מות יומת דמיו בו שהוקשו מלוי ריבית לשופכי דמים וכמו ששפכות דמים לא נתנת להשבון כך ריבית לא נתנת להשבון,

דף סב ר"נ בר יצחק מבאר בטעמו של ר"א שכתוב בפסוק וחי אחיך עמך החזר לו כדי שיחיה, ור' יוחנן למד בפסוק הזה כמו ששנינו בברייתא שאם שני אנשים הלכו יחד ולאחד מהם יש קיתון של מים אם ישתו שניהם הם ימותו ואם אחד ישתה הוא יגיע לישוב וסובר בן פטורא שעדיף שישתו שניהם ולא יראה אחד מהם במות חברו אך ר"ע לימד וחי אחיך עמך חייך קודמים לחיי חברך, ויש להקשות ששנינו שיתומים שאביהם הניח להם מעות של ריבית אף שיודעים שהם מריבית אינם חייבים להחזיר משמע שאביהם חייב להחזיר, ויש לדחות שגם האב אינו חייב להחזיר וכתבו שאינם מחזירים אגב הסיפא שבהניח האב פרה וטלית או שאר דבר מסוים חייבים להחזיר מפני כבוד אביהם לכן שנו גם ברישא שהם לא מחזירים, אך קשה מדוע הם חייבים בכבוד אביהם הרי לומדים מהפסוק ונשיא בעמך לא תאר שאסור

רק בעושה מעשה עמך, ויש לבאר כדברי ר' פנחס בשם רבא שמדובר בעשה תשובה, אך לכאורה מה זה עושה אצלו ויש לומר שהוא לא הספיק להחזיר קודם שמת.

ויש להוכיח מברייתא שגזלנים ומלוי ריבית אף שגבו יחזירו ולכאורה מה שייך גביה בגזלנים הרי אם גזלו צריכים להחזיר ואם לא גזלו מדוע קראו להם גזלנים אלא כוונת הברייתא גזלנים שהם מלוי ריבית אף שגבו את הריבית יחזירו, ויש לומר שנחלקו בזה תנאים ששנינו שר' נחמיה ור"א בן יעקב פטרו את המלוה והערב כי יש בהם קום עשה ולכאורה הכוונה היא שאומרים להם להחזיר וא"כ ת"ק סבר שאינם צריכים להחזיר, ויש לדחות שקום עשה הכוונה לקרוע את השטר, אך לכאורה אם שטר העומד להגבות הוא כגבוי א"כ האיסור נעשה כבר ואם אינו כגבוי א"כ לא עשה כלום, ויש לומר שהתנא סובר ששטר העומד להגבות אינו כגבוי והחידוש הוא שהשומא קיימת, וכן מוכח ממה ששנינו לקמן אלו עוברים בלאו המלוה והלוה והערב והעדים ואמנם כולם עשו מעשה אך מה עשו העדים, אלא משמע בגלל השומא.

רב ספרא אומר שדבר שבדיני אומות מוציאים מהלוה למלוה בדינינו מחזירים מהמלוה ללוה, ואם בדיניהם לא מוציאים מהלוה בדינינו לא מחזירים מהמלוה ללוה, ואביי מקשה שהכלל לא נכון שהרי אם הלוה סאה בסאה בדיניהם מוציאים מלוה למלוה ואילו בדינינו לא יוציאו מהמלוה ללוה אמר רב יוסף שבפירות זה הגיע לידו בתורת פקדון, ורבינא שאל את רב אשי שמשכון של פרס לא מנכים את האכילה ובדיניהם מוציאים מהלוה למלוה עמוד ב ובדינינו לא מחזירים מהמלוה ללוה, אמר רב אשי שזה כבא אליו בתורת מכר ומה שרב ספרא אמר כלל שמה שמוציאים בדיניהם מלוה למלוה בדינינו המלוה מחזיר ללוה בא לחדש בריבית קצוצה וכדברי ר"א לעיל, ומה שאמר רב ספרא שמה שבדיניהם לא מוציאים לא מחזירים בדינינו מדובר בריבית מוקדמת או מאוחרת.

המשנה אומרת שכשאין לו יין אסור בשינוי השער ויש להקשות מה החסרון שאין לו יין הרי שנינו שלא פוסקים על פירות עד שיצא השער ואם יצא השער פוסקים שאף שאין לזה יש לאחר, רבה מבאר שהמשנה מדברת בכא לחוב בדמי הפירות וכמו ששנינו שאם היה נושה מנה בחבירו ועמד על גרנו ואמר לו תן לי מעותי שאני רוצה לקנות בהם חיטים ואמר החייב יש לי חיטים שאתן לך ועשה לי אותם כשער של עכשיו ואעלה לך כל י"ב חדש אסור שזה לא נקרא כאיסור שבא בידו שיכול לקנות עכשיו, ואביי מקשה שאם זה כאילו אין לו מעות מדוע כתוב שאין לו הרי גם אם יש לו אסור, ואביי מבאר במשנה כמו ששנה רב ספרא בברייתא של ריבית של ר' חייא, שיש דברים שמדאורייתא מותרים אך אסורם מפני הערמת ריבית שאם אמר לו הלויני מנה ואמר לו מנה אין לי אך אתן לך חיטים במנה ואח"כ קנה אותם ממנו בכ"ד סלע מותר אך אסרו חכמים מפני הערמת ריבית וגם כאן יש להעמיד שאמר לו הלויני ל' דינרים ואמר לו אין לי דינרים אך יש לי חיטים בל' דינרים ונתנם לו ואח"כ הוא קונה ממנו בדינר זהב ואם יש ללוה יין שהוא נותן לו בל' דינרים א"כ אין בזה איסור כי הוא קונה ממנו פרי אך אם אין לו יין א"כ הוא לוקח ממנו מעות וזה נראה כריבית, ורבא מקשה מדוע כתוב תן לי חיטי שהמשנה תכתוב תן לי דמי חיטי ואמנם ניתן לתקן ולשנות דמי חיטי, אך קשה מדוע כתוב שאני רוצה למכרם הרי הוא צריך לומר שמכרתים ואכן יש לשנות שמכרתים, אך קשה מדוע כתוב חיטיך עשויות עלי בל' דינרים הרי בתחילה גם העמידם כך ויש לומר שהוא אומר לו בדמי חיטיך שעשית עלי בל' דינר והרי לך בהם אצלי יין ואין לו יין אך קשה שכתוב במשנה בדינר זהב הכור וכן השער, ורבא אומר שכשאפטר יצא לקראתי רב אושעיא,

דף סג שאני מבאר את הברייתא כדבריו שהוא שנה שאם היה נושה בחבירו מנה ועמד על גרנו ואמר לו תן לי מעותי שאני רוצה לקנות בהן חיטים ואמר לו יש לי חיטים שאתן לך עשה לי אותם כשער של עכשיו וכשהגיע זמן מכירת החיטים אמר לו תן לי את החיטים שאני רוצה לקנות יין בדמיהם ואמר לו יש לי יין

שאתן לך עשה אותו כשער של עכשיו וכשהגיע זמן מכירת היין אמר לו תן לי ייני שאני רוצה למכרו ולקנות שמן בדמיו ואמר לו יש לי שמן שאתן לך עשה לי אותו כשער של עכשיו, ככולם אם יש לו מותר ואם אין לו אסור, ומה שכתוב לקח הכוונה לקח בהלואתו.

רבא אומר שיש להוכיח ג' דברים מדברי ר' אושעיא: א' שמעמידים מלוה על פירות ולא אומרים שזה לא כאיסרו שבא לידו, ב' שמותר רק ביש לו, ג' משמע כדעת ר' ינאי שסובר מה לי הן מה לי דמיהם, שרב סבר שעושים אמנה בפירות שנותנים מראש מעות עבור פירות אף שיתייקרו אך אסור לעשות על מנת לקבל דמים אחר שיתיקרו ור' ינאי סובר שמותר גם בדמים, ויש להוכיח כר' ינאי ממה שנינו לעיל שבכולם מותר ביש לו, ורב הונא מבאר בשם רב שמדובר שמך, אך לפ"ז קשה מה החידוש הרי זה קנין רגיל ויש לומר שמדובר שיחד לו קרן זוית, ושמאל אומר שזה כדעת ר' יהודה שמתיר צד אחד בריבית שלא בטוח שיהיה ריבית, כמו ששנינו שאם היה נושה מנה בחבירו ועשה לו את שדהו במכר כשהמוכר אוכל פירות מותר אך אם הקונה אוכל פירות אסור שהרי אם לא ישלם לו יחזור השדה והתברר שהכסף היה בהלואה אצל המוכר והקונה קיבל יותר, ור' יהודה סובר שגם אם הקונה אוכל פירות מותר ור' יהודה הביא מעשה בביתוס בן זונין שעשה שדהו מכר על פי ר"א בן עזריה והלוקח אכל פירות אמרו לו שאין להביא משם ראייה ששם המוכר אכל פירות, ואביי אמר שנחלקו אם צד אחד בריבית מותר או לא ורבא אומר שנחלקו שלר' יהודה מותר בריבית על מנת להחזיר ולת"ק אסור.

עמוד ב רבא אומר שלר' ינאי שאומרים מה לי הם מה לי דמיהם ניתן לומר להיפך מה לי דמיהם מה לי הן ומותר לפסוק על שער שיצא בשוק גם כשאין לו, ורב פפא ורב הונא בר רב יהושע הקשו ששנינו שבכולם מותר רק אם יש לו אמר רבא ששם מדובר בהלואה אך במכר מותר, ורבה ורב יוסף אמרו שהסיבה שהתירו לפסוק על שער שבשוק גם כשאין לו שאומר המלוה טובתך נתונה על הקנים הרי אילו היו אצלי המעות הייתי קונה בזול בהיני ושילי, ואביי מקשה שא"כ מותר להלוות סאה בסאה שיאמר המלוה כנ"ל שטובתך על הקנים וכי החיטים באוצרי היו מתקלקלים בגשם, אמר לו רב יוסף שרק בהלואה אסור אך במכר מותר, רב אדא בר אבא שאל את רבא שהרי צריך לתת מעות לספסר אמר לו רבא שאכן הקונה משלם גם את דמי הספסר, ורב אשי אומר שהחמרים עצמם הולכים לבעל המעות להביא לו תבואה.

רבה ורב יוסף אומרים שמי שנותן מעות על שער זול צריך לבא לגורן שדשים שם אך לכאורה בכל מקרה אינו קונה ומי שפרע יהיה גם אם לא יבא לגורן, ויש לומר שמדובר לגבי מי שפרע ומי שנותן מעות על שער זול הוא נותן לכמה אנשים ולכן רק אם נראה אצלו בגורן הוא סומך עליו בדעתו ואם אינו מראה עצמו אינו סומך עליו שהוא אומר לו אולי מצאת וקנית פירות יפים יותר משלי ואומר רב אשי שלפ"ז שהעיקר הוא סמיכת דעתו א"כ מספיק גם כשמצאו בשוק והזכיר לו.

ר"נ אומר שהכלל בריבית שכל אגר נטר אסור ור"נ אומר שמי שנתן מעות למוכר שעוה ומחירם ד' ד' בזוו והוא מקדים לו זוז ונותן לו לפי ה' ה' אם יש לו מותר ואם לא אסור, ולכאורה זה פשוט ויש לומר שהחידוש הוא שיש לו אשראי מאחרים בעיר וא"כ זה כאומר לו עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח, קמ"ל כיון שהוא מחוסר גביה זה כאילו אין לו.

ר"נ אומר שמי שלוה מעות מחבירו ומצא שיש לו יותר אם זה בכדי שהדעת טועה חייב להחזירם לו ואם לא יש לומר שהוא נתן לו מתנה בעלמא, ורב אחא בר רב יוסף מפרש את השיעור שהדעת טועה,

דף סד שבאופן שניתן לחלק את המעות לעשירות או חמישיות זה ודאי מתנה אך אם פחות מכך יתכן שזה טעות, ורב אחא בר רבא אמר לרב אשי שאם הוא אדם תקיף שאינו נותן מתנות לכאורה יצטרך להחזיר לו, אמר רב אשי שיתכן שגזל ממנו ועכשיו הוא מבליע לו בחשבון ששנינו שמי שגזל ומבליע בחשבון יצא, אך לכאורה אם הוא סתם אדם מהעולם שאינו

נושא ונותן עמו א"כ זה טעות, יש לומר שיתכן שאדם אחר גזל ממנו ואמר לאדם זה שכשפלוני לוה ממך תבליע לו בחשבון.

רב כהנא אמר שהוא ישב בסוף שיעורו של רב ושמע שאמר קרי קרי ולא הבנתי ואחר שיצא רב שאלתי מה כוונתו ואמרו לי שרב התכוון שאם אחד נתן מעות לגנן עבור דלעת והמחיר הוא עשר בני זרת ואמר לו אתן לך בשיעור אמנה אם יש לו מותר ואם אין לו אסור, ולכאורה זה פשוט, ויש לומר שהחידוש הוא שכיון שהם גדלים מעצמם מותר גם באין לו קמ"ל שלא, ולכאורה זה כמו התנא שאומר שמי שהולך לחלוב עזיו ולגזוז רחליו ולרדות כוורתו ומצאו חבירו ואמר לו מה שעזי חולבות או מה שרחלי גוזזות או מה שארדה מכוורתי אמכור לך מותר אך אם אמר לו כמות סאים והוא מוזיל לו בגלל הקדמת מעותיו אסור ואף שהם גדלים ממילא, וללישנא בתרא רבא סובר שאם זה גדל מאליו מותר, ואין להקשות מהברייתא של מה שעזי חולבות כי זה לא גדל מכח חלב שנמצא עכשיו אלא זה חלב חדש שנוצר אחר שלקחו את הקודם, אך בדלעת זה גדל מהדלעת עצמה שהרי אם יקחו אותה לא באה אחרת במקומה.

אביי אומר שמותר לאדם לומר לחבירו קח ד' זוז על חבית יין ואם תחמיץ זה ברשותך ואם תתיקר או תזול זה ברשותי, **עמוד ב** והקשה רב שרביא שזה קרוב לשכר ורחוק מהפסד אמר לו אביי שכיון שהוא מקבל עליו אם תזול זה קרוב לשכר ולהפסד ומותר.

משנה מי שהלוה לחבירו לא יגור חנם בחצירו ולא ישכור ממנו בפחות כי זה כריבית. **גמרא** רב יוסף בר מניומי אומר בשם ר"נ שאף שהדר בחצר חבירו שלא מדעתו לא צריך לשלם לו אך אם הלוהו ודר בחצירו צריך לשלם לו, ולכאורה זה משנה מפורשת שהמלוה לחבירו לא ידור חנם בחצירו ולא ישכור ממנו בפחות כי זה ריבית, ויש לומר שבמשנה היה ניתן להעמיד בחצר העומדת להשכרה ובאדם שעומד לשכור אך חצר שלא עומדת להשכרה ואדם שאינו עומד לשכור מותר, קמ"ל שגם לו אסור, וללישנא בתרא רב יוסף בר מניומי אמר בשם ר"נ שאף שהדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך לשלם לו אך אם אמר הלוני ודור בחצירי צריך לשלם לו ומי שגרס בהלוהו אסור כ"ש שבהלוהו אסור אך מי שגרס הלוני יסבור שאם הלוהו מותר לדור חנם כי לא הלוה לו על מנת כן.

רב יוסף בר חמא היה תוקף עבדי החייבים לו ועובד בהם עבודה אמר לו רבא בנו מדוע אתה עושה כך אמר לו שאני סובר כר"נ שעבד אינו שוה את מאכלו, אמר לו בנו שר"נ דיבר על דארי עבדו שרקד בחנויות לקבל יין והוא לא דיבר על עבדים אחרים, אמר רב יוסף שהוא סובר כרב דניאל בר קטינא שאמר בשם רב שהתוקף עבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור, **דף סה** שנח לו שעבדו לא יתרגל לבטלה אמר לו בנו שכל זה רק כשאינו חייב לו כסף אך כאן שחייבים לך כסף זה נראה כריבית כמו שאמר רב יוסף בר מניומי בשם ר"נ שאף שהדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך לשלם לו אך אם הלוהו ודר בחצירו צריך לשלם, אמר רב יוסף בר חמא שהוא חוזר בו.

אביי אומר שמי שנושה מעות של ריבית בחבירו וד' סאים חייבים הולכים בשוק בזוז והוא נותן לו ה' כשמוציאים ממנו מוציאים ד' והשאר זה רק הוזלה שהוזיל לו, ורבא סובר שמוציאים ממנו ה' כי הוא קבלם בתורת ריבית.

עוד אמר אביי שמי שנושה ד' זוז של ריבית בחבירו ונתן לו גלימתו כמשכון מוציאים ממנו רק ד' זוז ולא את הגלימא, ורבא סובר שמוציאים ממנו גם את הגלימא כדי שלא יאמרו שהגלימה שהוא לובש היא של ריבית.

רבא אומר שמי שנושה י"ב זוז של ריבית בחבירו והשכיר לו חצר שנשכרת בעשר בי"ב מוציאים ממנו י"ב, אמר לו רב אחא מדפתי שיאמר לו ששכרתי בי"ב כיוון שנהנתי ממך

ועכשיו שאיני נהנה אשלם כמו שכולם שוכרים, ויש לומר שהוא אומר לו סברת וקבלת.

משנה מרבים על שכר של שכירות אך לא על מכר כגון שהשכיר לו חצירו ואמר לו אם תתן לי מעות מעכשיו שלם י' סלעים לשנה ואם תשלם כל חדר שלם סלע לחדש מותר, אך אם מכר לו שדה

ואמר לו אם תתן לי דמים עכשיו שלם אלף אך אם תתן לי לגורן תשלם אלף ומאתיים אסור. **גמרא** יש להקשות מה החילוק בין שכירות למכר, רבה ורב יוסף מפרשים שכיוון ששכירות משתלמת בסופה ואם לא שילם כשלא הגיע זמן התשלום זה לא אגר נטר אלא זה המחיר, וכשמשלם מראש י' סלעים לשנה הוא מוזיל מהמחיר, אך במכר שהוא לוקח דמים מראש והוא עדיין לא קיבל א' כ זה אגר נטר ואסור, ורבא אומר שחכמים דקדקו בדבר והעמידוהו על הפסוק כשכיר שנה בשנה ששכירות של שנה זו משתלמת רק בשנה האחרת.

ר"י אומר שטרשא שהוא מכירת סחורה בהמתנה ביותר בדמיה מותר, ורמי בר חמא או רב עוקבא בר חמא שאל שמשנתינו אומרת שלגורן י"ב מנה אסור אמר לו שזה אסור בגלל שקצץ לו אך בטרשא לא קצץ.

רב פפא אומר שהטרשא שהוא עושה בשיכר שלו מותר כיוון שהשיכר אינו מתקלקל ואינו צריך למעות אלא זה הסכם בינו לקונה אמר לו רב ששת בר רב אידי מדוע אתה הולך לפי עניןך לך לפי צרכם שלו היה להם מעות הם היו קונים כשער של עכשיו וכשאינן להם מעות הם צריכים לשלם כמו היוקר של אח"כ.

רב חמא אומר שהטרשא שלו ודאי מותר שנה ללקוחות שזה ישאר אצלו שכל מקום שילכו יניחו להם מהמכס ויחזיקו להם את השוק, **עמוד ב** והלכה כרב חמא שטרשא מותר וכו"א שריבית קצוצה יוצאה, וכו"א שאומר מה לי הן מה לי דמיהן.

משנה מכר לו שדה ונתן לו מקצת מדמיה ואמר לו כשתרצה הבא לי מעות וטול את שלך אסור אם הלוה לו על שדהו ואמר לו אם לא תתן לי מכאן עד ג' שנים היא שלי תנאו קיים וכך עשה ביתוס בן זונין על פי חכמים. **גמרא** במכר וקבל מקצת לרב הונא המוכר אוכל פירות ולרב ענן מחלקים את הפירות, ולא נחלקו אלא אם אמר לו תקנה כשתביא המוכר אוכל פירות, אך אם אמר לו כשתביא תקנה למפרע זה כתנאי שנמצא שהוא אוכל פירות בשכר המתנת מעות.

רב ספרא שנה בברייתא של ר' חייה שלפעמים שניהם מותרים, ולפעמים שניהם אסורים, ולפעמים למוכר מותר ולקונה קנה אסור, ולפעמים למוכר אסור ולקונה מותר, במקרה שאמר קנה כשיעור מה ששלמת שניהם מותרים, במקרה שאמר כשתביא קנה למפרע שניהם אסורים, במקרה שאמר כשתביא תקנה המוכר מותר והקונה אסור, ואם אמר קנה מעכשיו והמעות ששלמת יהיו כהלואה עד שתשלים הקונה מותר והמוכר אסור.

רב הונא בר רב יהושע אומר שהברייתא ששניהם אסורים זה לא לדעת ר' יהודה שסובר שצד אחד בריבית מותר.

משכן לו בית או שדה ואמר לו לכשתרצה למכרם תמכור רק לי בדמים הללו אסור, אך אם אמר בשוים מותר, ואמר רב הונא בר רב יהושע שמה שכתוב בדמים הללו אסור זה לא כר' יהודה שאומר צד אחד בריבית מותר.

מכר לו בית או שדה ואמר לו כשיהיה לי מעות חזרו לי וכשיהיו לך מעות אחזיר לך מותר, אמר רב הונא בר רב יהושע שזה לא כר' יהודה שסובר שצד אחד בריבית מותר, ורבא מבאר את ההבדל בין הרישא לסיפא שברישא לא מדובר שאמר לו מדעתו ובסיפא מדובר שאמר לו אחזירם מדעתו, אך ברישא שזה בעל כרחו זה כריבית.

אדם אחד מכר לחבירו שדה בלי אחריות וראהו עצוב אמר לו מדוע אתה עצוב אם יטרפו ממך אשלם לך מעידיית שבח ופירות, **דף סו** אמר אמיר שזה רק פיטומי מילי, ושאל אביי מדוע, אמר אמיר שכיוון שעל הקונה להתנות וכאן התנה המוכר א"כ זה פיטומי מילי, אך קשה שבברייתא כתוב שאם אמר כשיהיה לך מעות אחזיר לך מותר שהמוכר צריך להתנות והלוקח התנה ורבא חילק שבסיפא אמר לו מדעתו ומשמע שאם לא אמר מדעתו אינו חל ולא אומרים שזה פיטומי מילי, ויש לומר שרבא אכן אמר שכיוון שהמוכר צריך להתנות והלוקח התנה נעשה כאומר לו מדעתו וכאילו הוא מוכרם לו עכשיו.

היה שכיב מרע שכתב גט לאשתו והתיסר ונאנח אמרה לו אשתו מדוע אתה נאנח אם תחלים אני שלך, אמר רב זביד שזה פיטומי מילי, אמר רב אחא מדפתי שאפילו בלי הטעם של פיטומי מילי

אין בדבריה כלום כיון שהנותן צריך להתנות ולא היא, ויש לומר שהיינו אומרים שהוא נותן את הגט על דעתה, קמ"ל שזה רק פיטומי מילי.

רב הונא אומר שאם מלוה על שדה שממשכן לו בשעת מתן מעות קנה הכל גם שלא כנגד מעותיו אך לאחר מתן מעות קנה רק כנגד מעותיו, ור"נ סובר שגם לאחר מתן מעות קנה הכל ור"נ עשה אצל ריש גלותא כמו שפסק ורב יהודה קרע את השטר ואמר ריש גלותא לר"נ שרב יהודה קרע שטרך אמר ר"נ וכי הוא דרדק הרי הוא גברא רבה וקרעו מחמת שראה טעם לך, וללישנא בתרא אמר ר"נ שאכן הוא דרדק שלעומתי כל העולם בדינים הם כדרדקים, לאחר מכן חזר בו ר"נ וסבר שאף בשעת מתן מעות לא קנה כלום, והקשה רבא ממשנתינו שאם אי אתה נותן לי מכאן ועד ג' שנים היא שלי היא שלו, אמר ר"נ שאני מבאר שאסמכתא קונה ואמנם מניומי סובר שאסמכתא לא קונה ולכאורה לדבריו קשה מהמשנה יש לומר שהמשנה כדעת ר' יוסי שאסמכתא קונה **עמוד ב** עוד י"ל שמדובר שאמר קנה מעכשיו, מר ינוקא ומר קשישא בני רב חסדא אמרו לרב אשי שנהרדעי אמרו בשם ר"נ שאסמכתא בזמנה קונה ושלא בזמנה אינה קונה, אמר רב אשי שכל דבר בזמנו קונה ושלא בזמנו אינו קונה אולי כוונתכם שאם מצאו תוך הזמן ואמר לו קנה קונה ואם אמר אחר הזמן קנה אינו קונה כי הוא אמר לו מחמת בושה, אך האמת שאף אם אמר קנה בתוך הזמן אינו קונה ומה שאמר לו קנה כדי שכשיגיע הזמן הוא לא יטריד אותו.

רב פפא אומר שלעתים אסמכתא קונה ולעתים אינה קונה שאם מצאו שותה שכר ואינו דואג על מעות הוא קונה, אך אם הוא רואה שהוא מחזר על מעות אינו קונה, ורב אחא מדפתי שאל את רבינא אולי הוא שותה שיכר להעביר פחדו, או שהוא סמך על אדם אחר שיביא לו מעות, ורבינא אומר שאם הוא מקפיד בדמים הוא קונה, ורב אחא מדפתי הקשה שהוא לא מדקדק במעות כדי שלא להוזיל את הקרקע שלו, ורב פפא מבאר שאם מקפיד בדמי הקרקע ודאי קונה.

רב פפא אומר שאף שאסמכתא אינה קונה אך היא ודאי אפותיקי לגבות ממנה, ומר זוטרא בר רב מרי מקשה שגם אם הוא אמר קנה לגבות ממנה בכל מקרה זה אסמכתא ומה שמועיל אפותיקי לרב פפא זה רק באופן שאומר אין לך פרועון אלא מזו.

אדם אחד מכר שדה לחבירו באחריות ואמר לו הקונה אם יגבו ממני תחזיר לי מעידי עידית שלך אמר לו שמעידי עידית לא אתן לך שאני רוצה שתעמוד לפני אלא אתן לך מעידיית אחרת שיש לי ובסוף טרפו מהקונה ובינתיים בא שטפון לעידי עידית שלו וסבר רב פפא לומר שהוא אמר לו מעידיית והיא קיימת אמר רב אחא מדפתי לרבינא שיאמר לו שכשאמרתי לך שתגבה מעידיית היתה לי עידי עידית ועכשיו שאין לי עידי עידית א"כ העידיית נעשתה לי כעידי עידית.

רב בר שבא היה נושה מעות ברב כהנא והוא אמר לו שאם לא אחזיר לך עד יום פלוני תגבה מהיין הזה ואמר רב פפא שלכאורה מה שאסמכתא אינה קונה זה רק בקרקע שאינה עומדת למכירה אך יין שעומד למכירה הוא נחשב כמעות, אמר לו רב הונא בר רב יהושע שאומרים בשם רבה שתמיד כשאומר אם יקרה כך וכך אינו קונה.

ר"נ אומר שכיון שאמרו חכמים שאסמכתא אינה קונה חוזרת הקרקע עם הפירות שאכל בינתיים ויוצא שר"נ סובר שמחילה בטעות אינה מחילה, ויש להקשות שבמוכר פירות דקל לחבירו אמר רב הונא שיכול לחזור בו עד שלא באו לעולם ואינו חוזר בו אחר שבאו לעולם ור"נ סובר שחוזר בו אף משבאו לעולם, ור"נ מודה שאם אכל לא מוציאים ממנו ומשמע שמועיל מחילה, ויש לחלק ששם זה מכר אך כאן זה הלואה ואם לא יחזיר זה כריבית.